

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

15. ožujka 2017.^{1*}

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravo Unije – Prava dodijeljena pojedincima – Povreda koju je počinio sud – Prethodna pitanja – Pokretanje postupka pred Sudom – Nacionalni sud koji odlučuje u posljednjem stupnju“

U predmetu C-3/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Hof van Beroep te Brussel (Žalbeni sud u Bruxellesu, Belgija), odlukom od 23. prosinca 2015., koju je Sud zaprimio 4. siječnja 2016., u postupku

Lucio Cesare Aquino

protiv

Belgische Staat,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: R. Silva de Lapuerta (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. G. Fernlund i S. Rodin, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Saugmandsgaard Øe,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 23. studenoga 2016.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Lucia Cesara Aquina, M. Verwilghen i H. Vandenberghe, *advocaten*,
- za belgijsku vladu, C. Pochet i M. Jacobs, u svojstvu agenata, uz asistenciju E. Matteredne, D. Lindemans i F. Judo, *advocaten*,
- za Europsku komisiju, J.-P. Keppenne i H. Kranenborg, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

1 — Jezik postupka: nizozemski

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 267. trećeg stavka UFEU-a i članka 47. drugog stavka te članka 52. stavka 3. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Lucia Cesara Aquina i Belgische Staat (Belgijska Država) zbog zahtjeva za utvrđenje izvanugovorne odgovornosti.

Pravni okvir

- 3 Članak 18. Koninklijk besluit tot vaststelling van de cassatie-procedure bij de Raad van State (Kraljevski dekret kojim se uređuje kasacijski postupak pred Državnim vijećem) od 30. studenoga 2006. (*Belgisch Staatsblad*, 1. prosinca 2006., str. 66844.), glasi:

„1. Kada nezavisni odvjetnik zaključi da je pravno sredstvo nedopušteno ili da ga treba odbiti, glavni tajnik dostavlja izvješće podnositelju pravnog sredstva, koji ima rok od trideset dana da zatraži nastavak postupka kako bi ga se saslušalo.

Ako podnositelj pravnog sredstva ne zatraži da ga se sasluša, glavni tajnik prosljeđuje predmet vijeću kako bi ono utvrdilo da je pravno sredstvo povučeno [...]. Izvještaj nezavisnog odvjetnika se strankama koje nisu primile presudu dostavlja istodobno s presudom.

Ako podnositelj pravnog sredstva zatraži da ga se sasluša, sudac rješenjem određuje datum kada stranke moraju pristupiti.

Glavni tajnik spominje ovaj stavak prilikom dostave izvještaja kojim se zaključuje da je pravno sredstvo nedopušteno ili da ga treba odbiti.

2. Kada nezavisni odvjetnik ne zaključi da je pravno sredstvo nedopušteno ili da ga treba odbiti, predsjednik vijeća ili sudac kojeg on rješenjem odmah ovlasti određuje datum rasprave na kojoj će se ispitati pravno sredstvo.”

- 4 Članak 21. sedmi stavak gecoördineerde wetten op de Raad van State (Usklađeni zakoni o Državnom vijeću) od 12. siječnja 1973. (*Belgisch Staatsblad*, 21. ožujka 1973., str. 3461.), u verziji primjenjivoj na glavni predmet, koji se primjenjuje na tužbe za poništenje i žalbe u kasacijskom postupku protiv odluka upravnih sudova, određuje:

„Postoji predmnjeva da je podnositelj pravnog sredstva povukao pravno sredstvo ako ne podnese nikakav zahtjev za nastavak postupka u roku od trideset dana od dana dostave izvještaja nezavisnog odvjetnika ili obavijesti u skladu s kojom se primjenjuje članak 30. stavak 1. podstavak 3. i kojom se predlaže odbijanje pravnog sredstva ili utvrđenje da je ono nedopušteno.”

- 5 Člankom 39/60 drugim stavkom Wet betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (Zakon o pristupu državnom području, boravku, nastanjenju i udaljavanju stranaca) od 15. prosinca 1980. (*Belgisch Staatsblad*, 31. prosinca 1980., str. 14584.), u verziji koja se primjenjuje na glavni postupak (u daljnjem tekstu: Zakon od 15. prosinca 1980.) propisano je:

„Stranke i njihovi odvjetnici mogu dati svoje primjedbe usmeno na raspravi. Ne mogu se isticati razlozi koji nisu navedeni u tužbi ili podnesku.”

6 Članak 39/67 Zakona od 15. prosinca 1980. glasi:

„Protiv odluka [Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima)] ne može se podnijeti ni prigovor, ni prigovor treće osobe, ni revizija. Protiv njih se može podnijeti isključivo žalba u kasacijskom postupku predviđena člankom 14. stavkom 2. Usklađenih zakona o Državnom vijeću.”

Činjenice u glavnom postupku i prethodna pitanja

- 7 Žalitelj u glavnom postupku talijanski je državljanin koji živi u Belgiji od 1970.
- 8 Presudom hof van beroep te Antwerpen (Žalbeni sud u Antwerpenu, Belgija) od 23. studenoga 2006., žalitelj u glavnom postupku osuđen je na bezuvjetnu kaznu zatvora od sedam godina.
- 9 Žalitelj u glavnom postupku 9. studenoga 2011. podnio je zahtjev za prijavu boravka pri Općini Maasmechelen (Belgija). Dienst Vreemdelingenzaken (Ured za strance, Belgija) 23. veljače 2012. dostavio mu je odluku od 22. veljače 2012. o odbijanju prava boravka s nalogom da napusti nacionalno državno područje iz razloga vezanih uz javni poredak i nacionalnu sigurnost (u daljnjem tekstu: odluka od 22. veljače 2012.).
- 10 Žalitelj u glavnom postupku 6. ožujka 2012. Raadu voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima, Belgija) podnio je tužbu protiv te odluke. Dotična osoba je 15. svibnja 2012., pozivajući se na sudsku praksu Suda u predmetnom području, od tog suda zatražila da postavi prethodno pitanje kojim se traži tumačenje članka 16. stavka 4. i članka 28. stavka 3. točke (c) Direktive 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 1612/68 i stavljaju izvan snage direktiva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (SL 2004., L 158, str. 77., ispravci u SL 2004., L 229, str. 35. i SL 2005., L 197, str. 34.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 42. i ispravak u SL-u 2016., L 87, str. 36.).
- 11 Presudom od 24. kolovoza 2012. Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) odbacio je podnesenu tužbu kao nedopuštenu uz obrazloženje da tužba nije sadržavala nijedan tužbeni razlog. Posebice, taj sud odbio je prihvatiti zahtjev žalitelja u glavnom postupku da se postavi prethodno pitanje Sudu, uz obrazloženje da je navedeni zahtjev podnesen neposredno prije rasprave i da se dotična osoba nije pozvala ni na jedan razlog kojim se može dokazati da navedeni zahtjev nije bilo moguće podnijeti ranije.
- 12 Žalitelj u glavnom postupku 24. rujna 2012. podnio je žalbu protiv te presude Raadu van State (Državno vijeće, Belgija). Nakon što je nezavisni odvjetnik zaključio da je žalba nedopuštena zbog nepostojanja dopuštenih žalbenih razloga, dotična osoba nije u propisanom roku zatražila nastavak postupka kako bi je se saslušalo. Slijedom toga, 4. travnja 2013. Raad van State (Državno vijeće) utvrdio je, na temelju članka 21. sedmoga stavka Usklađenih zakona o Državnom vijeću, da postoji predmnjeva da je žalitelj u glavnom postupku povukao žalbu.
- 13 U međuvremenu, 27. lipnja 2010., žalitelj u glavnom postupku pokrenuo je postupak pred strafuitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (sud nadležan za izvršenje kazne zatvora Prvostupanjskog suda na nizozemskom jeziku u Bruxellesu, Belgija) kako bi mu se odobrila primjena elektroničkog nadzora. Presudom od 2. ožujka 2012., navedeni sud odbio je taj zahtjev. Drugom presudom od 23. svibnja 2012. taj je isti sud također odbio zahtjev žalitelja u glavnom postupku da mu se odobri uvjetni otpust.

- 14 Žalitelj u glavnom postupku je stoga Hof van Cassatie (Kasacijski sud, Belgija) podnio žalbu protiv potonje presude. Osobito je isticao da je ona donesena protivno člancima 16. i 28. Direktive 2004/38 te je zahtijevao da se glede toga Sudu postavi pitanje. Presudom od 19. lipnja 2012. Hof van Cassatie (Kasacijski sud) odbio je žalbu naglasivši da nije dužan pokrenuti prethodni postupak pred Sudom, s obzirom na to da žalbeni razlozi koje je žalitelj u glavnom postupku iznio nisu bili dopušteni iz razloga koji je svojstven postupku pred Hof van Cassatie (Kasacijski sud).
- 15 Strafvitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (sud nadležan za izvršenje kazne zatvora Prvostupanjskog suda na nizozemskom jeziku u Bruxellesu) presudom od 21. studenoga 2012. dopustio je elektronički nadzor žalitelja u glavnom postupku te mu je presudom od 14. kolovoza 2013. odobrio zatraženi uvjetni otpust.
- 16 Prije toga, žalitelj u glavnom postupku je 6. rujna 2012. bio podnio novi zahtjev za prijavu boravka pri Općini Maasmechelen. Potonja mu je 22. travnja 2013. izdala dozvolu boravka s rokom valjanosti do 3. travnja 2018.
- 17 Žalitelj u glavnom postupku 31. kolovoza 2012. pokrenuo je postupak pred Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (Prvostupanjski sud na nizozemskom jeziku u Bruxellesu), kako bi taj sud:
- Belgijskoj Državi naložio da povuče odluku od 22. veljače 2012. jer je ona protivna odredbama Direktive 2004/38;
 - odlučio da su strafvitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (sud nadležan za izvršenje kazne zatvora Prvostupanjskog suda na nizozemskom jeziku u Bruxellesu), u svojoj presudi od 23. svibnja 2012., i Hof van Cassatie (Kasacijski sud), u svojoj presudi od 19. lipnja 2012., njegovo pravo boravka pogrešno okvalificirali kao „neizvjesno” te da su mu također pogrešno odbili odobriti uvjetni otpust;
 - Belgijskoj Državi naložio plaćanje naknade štete u iznosu od 25 000 eura zbog povrede prava Unije koju su počinili strafvitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (sud nadležan za izvršenje kazne zatvora Prvostupanjskog suda na nizozemskom jeziku u Bruxellesu), Hof van Cassatie (Kasacijski sud) kao i Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) jer su ti sudovi, koji su odlučivali u posljednjem stupnju, povrijedili pravo Unije i obvezu upućivanja prethodnog pitanja Sudu koju su dužni poštovati.
- 18 Presudom od 27. svibnja 2013., Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (Prvostupanjski sud na nizozemskom jeziku u Bruxellesu) odbio je tu tužbu kao djelomično nedopuštenu i djelomično neosnovanu. Žalitelj u glavnom postupku stoga je podnio žalbu protiv te presude sudu koji je uputio zahtjev.
- 19 Kad je riječ o odluci od 22. veljače 2012., hof van beroep te Brussel (Žalbeni sud u Bruxellesu) utvrdio je da se ona isključivo temelji na postojanju ranijih osuđujućih kaznenih presuda donesenih u odnosu na žalitelja u glavnom postupku, protivno članku 27. stavku 2. Direktive 2004/38. Taj je sud stoga Belgijskoj Državi naložio da mu isplati iznos od 5000 eura na ime popravljivanja nematerijalne štete koja mu je prouzrokovana tom odlukom.
- 20 Kad je riječ o šteti koja je posljedica navodne povrede prava Unije koju je počinio Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima), sud koji je uputio zahtjev navodi da je žalitelj u glavnom postupku tom sudu predložio da Sudu postavi prethodno pitanje u podnesku koji je nepravodobno dostavljen i da je taj zahtjev odbačen kao nepravodoban presudom od 24. kolovoza 2012. Sud koji je uputio zahtjev također podsjeća da je žalba u kasacijskom postupku koja je podnesena protiv te presude Raad van State (Državno vijeće) odbačena zbog njezina povlačenja.

- 21 Hof van beroep te Brussel (Žalbeni sud u Bruxellesu) navodi da se stoga postavlja pitanje jesu li za svaki od triju sudova koje je naveo žalitelj u glavnom postupku ispunjeni uvjeti za nastanak odgovornosti Belgijske Države.
- 22 Kad je riječ o strafuitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (sud nadležan za izvršenje kazne zatvora Prvostupanijskog suda na nizozemskom jeziku u Bruxellesu), sud koji je uputio zahtjev utvrđuje da ni iz jednog dokumenta u spisu ne proizlazi da je žalitelj u glavnom postupku od navedenog suda zatražio da postavi prethodno pitanje Sudu. Protiv naknadnih odluka koje je on donio, a koje su sve postale konačne, nije pokrenut nijedan postupak za brisanje tako da dotična osoba zbog njih nije mogla pretrpjeti nikakvu štetu. Stoga ne može postojati temelj za nastanak odgovornosti Belgijske Države koja bi bila posljedica izvršavanja sudske funkcije navedenog suda.
- 23 Kad je riječ o Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima), sud koji je uputio zahtjev ističe da je presudom od 24. kolovoza 2012. odbijen zahtjev za postavljanje prethodnog pitanja Sudu jer je taj zahtjev podnesen u podnesku koji je zaprimljen neposredno prije rasprave i jer se nije isticao nijedan razlog kojim se dokazuje da navedeni zahtjev nije bilo moguće podnijeti ranije.
- 24 Sud koji je uputio zahtjev međutim ističe da žalba koja je protiv te presude podnesena Raad van Stateu (Državno vijeće) nije ispitana ni meritorno ni vezano uz njezinu dopuštenost, s obzirom na to da nakon dostave izvještaja nezavisnog odvjetnika nije zatražen nastavak postupka u zakonskom roku, zbog čega je utvrđeno da postoji zakonska predmnjeva da je žalitelj u glavnom postupku povukao žalbu. Stoga se postavlja pitanje treba li u tim okolnostima, zbog činjenice da žalbeni postupak nije doveo do meritornog ispitivanja, navedenu presudu smatrati takvom da potječe od suda koji odlučuje u posljednjem stupnju. Zahtjev žalitelja u glavnom postupku da Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) Sudu podnese zahtjev za prethodnu odluku naime bio je odbačen jer je podnesen podneskom koji zbog datuma dostave nije mogao biti uzet u obzir.
- 25 Sud koji je uputio zahtjev ističe da do odgovornosti Belgijske Države zbog povrede prava Unije može doći zbog eventualne pogreške koja je počinjena prilikom obavljanja sudske funkcije ako je riječ o očitijoj povredi. Odbijanje pokretanja prethodnog postupka moglo bi dovesti do takve povrede prava Unije.
- 26 Sud koji je uputio zahtjev smatra da bi trebalo utvrditi predstavlja li u okolnostima glavnog postupka to što je Hof van Cassatie (Kasacijski sud) odbio prihvatiti zahtjev da se Sudu postavi prethodno pitanje povredu članka 267. UFEU-a, u vezi s člankom 47. drugim stavkom i člankom 52. stavkom 3. Povelje.
- 27 Usto, sud koji je uputio zahtjev pita se jesu li postupkom koji se vodio pred Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) bili povrijeđeni članak 47. drugi stavak i članak 52. stavak 3. Povelje jer je on presudio da je postupovno pravilo sprečavalo to da se prihvati zahtjev za postavljanje prethodnog pitanja Sudu. Naime, taj je zahtjev odbačen jer je podnesen podneskom koji zbog datuma dostave nije mogao biti uzet u obzir.
- 28 Naposljetku ostalo je pitanje je li odbacivanje tog zahtjeva bilo protivno članku 267. UFEU-a.
- 29 U tim je okolnostima hof van beroep te Brussel (Žalbeni sud u Bruxellesu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Uzimajući u obzir primjenu sudske prakse Suda u predmetima Köbler (presuda od 30. rujna 2003., C-224/01, EU:C:2003:513) i Traghetti del Mediterraneo (presuda od 13. lipnja 2006., C-173/03, EU:C:2006:391) u području odgovornosti države za pogrešna postupanja sudova, koja predstavljaju kršenje prava Unije, treba li smatrati sudom koji odlučuje u posljednjem stupnju sud čija odluka

nije preispitana u okviru kasacijskog postupka jer se na temelju nacionalnog postupovnog pravila neoborivo pretpostavlja da je žalitelj koji je podnio podnesak u kasacijskom postupku povukao žalbu?

2. Je li – također s obzirom na članak 47. stavak 2. i članak 52. stavak 3. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – u skladu s člankom 267. stavkom 3. UFEU-a da nacionalni sud, koji je na temelju te odredbe Ugovora dužan uputiti Sudu zahtjev za donošenje odluke o prethodnom pitanju, odbije zahtjev za postavljanje prethodnog pitanja isključivo zato što je zahtjev podnesen u podnesku koji, na temelju primjenjivih postupovnih pravila, treba odbaciti kao nepravodoban?
3. Treba li, u slučaju da najviši redovni sud ne odluči o zahtjevu za postavljanje prethodnog pitanja, smatrati da je – također s obzirom na članak 47. stavak 2. i članak 52. stavak 3. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – počinjena povreda članka 267. stavka 3. UFEU-a kada taj sud odbaci zahtjev samo s obrazloženjem da pitanja neće biti postavljena „s obzirom na to da žalbeni razlozi nisu dopušteni zbog razloga koji je svojstven postupku pred Hofom?”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 30 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 267. treći stavak UFEU-a tumačiti na način da se sud protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu ima pravnog lijeka ipak može smatrati sudom koji odlučuje u posljednjem stupnju, u slučaju kad žalba u kasacijskom postupku podnesena protiv odluke tog suda nije ispitana zato što ju je žalitelj povukao.
- 31 Najprije treba podsjetiti da su u skladu s člankom 267. trećim stavkom UFEU-a nacionalni sudovi protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu nema pravnog lijeka dužni uputiti pitanje Sudu (vidjeti, u tom smislu, presudu od 6. listopada 1982., Cilfit i dr., 283/81, EU:C:1982:335, t. 6.).
- 32 Naime, obveza upućivanja prethodnog pitanja Sudu propisana člankom 267. trećim stavkom UFEU-a dio je suradnje između nacionalnih sudova u njihovu svojstvu sudova zaduženih za primjenu prava Unije i Suda, uvedene s ciljem da se osigura valjana primjena i ujednačeno tumačenje prava Unije u svim državama članicama (vidjeti, u tom smislu, presudu od 9. rujna 2015., X i van Dijk, C-72/14 i C-197/14, EU:C:2015:564, t. 54.).
- 33 Nadalje, cilj te obveze upućivanja prethodnog pitanja predviđene člankom 267. trećim stavkom UFEU-a je osobito spriječiti da se u bilo kojoj državi članici razvije nacionalna sudska praksa koja nije u skladu s pravilima prava Unije (vidjeti, u tom smislu, presudu od 15. rujna 2005., Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, t. 29.).
- 34 Kako je to Sud naglasio u više navrata, sud koji odlučuje u posljednjem stupnju je po definiciji zadnja instanca pred kojom pojedinci mogu isticati prava koja im priznaje pravo Unije. Sudovi koji odlučuju u posljednjem stupnju dužni su osigurati ujednačeno tumačenje pravnih pravila na nacionalnoj razini (vidjeti, u tom smislu, presude od 30. rujna 2003., Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, t. 34. i od 13. lipnja 2006., Traghetti del Mediterraneo, C-173/03, EU:C:2006:391, t. 31.).
- 35 U tom pogledu, iz spisa koji je podnesen Sudu proizlazi da se u skladu s člankom 39/67 Zakona od 15. prosinca 1980. protiv odluka Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) može podnijeti žalba u kasacijskom postupku predviđena člankom 14. stavkom 2. Usklađenih zakona o Državnom vijeću.

- 36 Iz toga proizlazi da se Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) ne može smatrati sudom koji odlučuje u posljednjem stupnju, s obzirom na to da njegove odluke može nadzirati viša instanca pred kojom pojedinci mogu isticati prava koja im priznaje pravo Unije. Slijedom toga, odluke koje on donosi nisu odluke nacionalnog suda protiv kojih prema nacionalnom pravu nema pravnog lijeka, u smislu članka 267. trećeg stavka UFEU-a.
- 37 Okolnost da se na temelju odredaba članka 18. Kraljevskog dekreta od 30. studenoga 2006., kojim se uređuje kasacijski postupak pred Državnim vijećem, neoborivo pretpostavlja da je žalitelj koji je podnio žalbu u kasacijskom postupku protiv odluke Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) istu povukao u slučaju kada nije zahtijevao da se nastavi s postupkom u roku od trideset dana od dana kada mu je dostavljen izvještaj nezavisnog odvjetnika kojim se zaključuje da je žalba nedopuštena ili da je treba odbaciti, ni na koji način ne utječe na činjenicu da se odluke Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) mogu pobijati pred višom instancom i da ih je stoga donio sud koji ne odlučuje u posljednjem stupnju.
- 38 S obzirom na prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 267. treći stavak UFEU-a treba tumačiti na način da se sud protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu ima pravnog lijeka ne može smatrati sudom koji odlučuje u posljednjem stupnju, u slučaju kad žalba u kasacijskom postupku podnesena protiv odluke tog suda nije ispitana zato što ju je žalitelj povukao.

Drugo pitanje

- 39 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita treba li članak 267. treći stavak UFEU-a, u vezi s člankom 47. drugim stavkom i člankom 52. stavkom 3. Povelje, tumačiti na način da sudu dopušta da odbaci zahtjev kojim se traži da se Sudu postavi prethodno pitanje samo zato što je taj zahtjev podnesen u podnesku koji, u skladu s primjenjivim postupovnim pravom, treba odbaciti zbog nepravodobne dostave.
- 40 Budući da se, kako to proizlazi iz odgovora na prvo pitanje, Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) ne može smatrati sudom koji odlučuje u posljednjem stupnju i da se drugo pitanje temelji na suprotnoj predmnevi, nije potrebno odgovoriti na drugo pitanje.

Treće pitanje

- 41 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 267. treći stavak UFEU-a tumačiti na način da sud koji odlučuje u posljednjem stupnju ima mogućnost ne postaviti prethodno pitanje Sudu kada se žalba u kasacijskom postupku mora odbaciti zbog razloga koji se odnose na nedopuštenost i svojstveni su postupku pred tim sudom.
- 42 U tom pogledu najprije valja podsjetiti da kada protiv odluke nacionalnog suda nema pravnog lijeka, potonji je, u smislu članka 267. trećeg stavka UFEU-a, načelno dužan uputiti prethodno pitanje Sudu ako se u predmetu koji je pred njim u tijeku pojavi pitanje koje se odnosi na tumačenje Ugovora o FEU-u (presuda od 18. srpnja 2013., Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, t. 25.).
- 43 Iz odnosa između drugog i trećeg stavka članka 267. UFEU-a proizlazi da sudovi na koje se odnosi treći stavak imaju istu diskrecijsku ovlast kao i svi drugi nacionalni sudovi što se tiče odlučivanja je li im za donošenje vlastite odluke nužna odluka o određenom pitanju prava Unije. Ti sudovi stoga nisu dužni postaviti prethodno pitanje o tumačenju prava Unije koje se pred njima pojavilo ako pitanje nije bitno, to jest, u slučaju kada odgovor na to pitanje, koji god on bio, ne bi mogao imati nikakav utjecaj na rješavanje spora (presuda od 18. srpnja 2013., Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, t. 26.).

- 44 Stoga, u slučaju kada, u skladu s postupovnim pravilima predmetne države članice, razloge koji su istaknuti pred sudom iz članka 267. trećeg stavka UFEU-a treba proglašiti nedopuštenima, zahtjev za prethodnu odluku ne može se smatrati nužnim i relevantnim kako bi taj sud mogao donijeti svoju odluku.
- 45 Naime, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda smisao prethodnog pitanja nije u davanju savjetodavnih mišljenja o općenitim ili hipotetskim pitanjima, nego u stvarnoj potrebi učinkovitog rješenja spora (presuda od 2. travnja 2009., Elshani, C-459/07, EU:C:2009:224, t. 42.)
- 46 U ovom slučaju, kako to proizlazi iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, Hof van Cassatie (Kasacijski sud) presudio je da je, zato što je žalba podnesena protiv presude strafuitvoeringsrechtbank van de nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (sud nadležan za izvršenje kazne zatvora Prvostupanjskog suda na nizozemskom jeziku u Bruxellesu) od 23. svibnja 2012. nedopuštena, postavljanje prethodnog pitanja Sudu bespredmetno jer odgovor na to pitanje ne bi mogao imati nikakav utjecaj na rješenje spora.
- 47 Ostaje činjenica da nacionalna postupovna pravila ne mogu dovesti u pitanje nadležnost koju nacionalni sud ima na temelju članka 267. UFEU-a ni omogućiti tom sudu da izbjegne obveze koje ima na temelju te iste odredbe.
- 48 U tom pogledu valja podsjetiti da u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, kada u određenom području u pravu Unije ne postoje pravila, unutarnji pravni poredak svake države članice treba uspostaviti postupovna pravila za sudske postupke koji trebaju osigurati zaštitu prava pojedinaca na temelju načela procesne autonomije, ali pod uvjetom da ona nisu nepovoljnija od onih koja uređuju slične situacije u unutarnjem pravu (načelo ekvivalentnosti) i da ne čine u praksi nemogućim ili pretjerano otežanim korištenje prava dodijeljenih pravom Unije (načelo djelotvornosti) (presuda od 17. ožujka 2016., Bensada Benallal, C-161/15, EU:C:2016:175, t. 24. i navedena sudska praksa).
- 49 Iz toga slijedi da – kako bi država članica mogla primijeniti načelo procesne autonomije u situacijama koje su uređene pravom Unije – moraju biti ispunjena dva kumulativna uvjeta, odnosno poštovanje načelâ ekvivalentnosti i djelotvornosti (presuda od 17. ožujka 2016., Bensada Benallal, C-161/15, EU:C:2016:175, t. 25.).
- 50 S jedne strane, kad je riječ o načelu ekvivalentnosti, valja podsjetiti na to da to načelo zahtijeva da se sva pravila vezana uz pravna sredstva bez razlikovanja primjenjuju na pravna sredstva koja se temelje na povredi prava Unije i na ona, slična, koja se temelje na nepoštovanju unutarnjeg prava (vidjeti, u tom smislu, presude od 16. siječnja 2014., Pohl, C-429/12, EU:C:2014:12, t. 26. i od 20. listopada 2016., Danqua, C-429/15, EU:C:2016:789, t. 30.).
- 51 U ovom slučaju, valja istaknuti da Sud ne raspolaže ni jednim elementom koji može izazvati sumnje u usklađenost postupovnih pravila iz glavnog postupka s tim načelom.
- 52 S druge strane, kad je riječ o načelu djelotvornosti, nacionalno postupovno pravilo, poput onog u glavnom postupku, ne smije u praksi onemogućavati ili pretjerano otežavati ostvarivanje prava koja dodjeljuje pravni poredak Unije (presuda od 20. listopada 2016., Danqua, C-429/15, EU:C:2016:789, t. 29.).
- 53 Usto, valja podsjetiti da prema sudskoj praksi Suda svaki slučaj u kojem se postavi pitanje onemogućuje li neka nacionalna procesnopravna odredba ili pretjerano otežava ostvarivanje prava koja pojedincima dodjeljuje pravni poredak Unije treba ispitati uzimajući u obzir položaj te odredbe u cjelokupnom postupku, tijekom postupka i njegove posebnosti pred različitim nacionalnim tijelima. U tom smislu valja, prema potrebi, uzeti u obzir načela na kojima se temelji nacionalni pravni sustav, kao što su zaštita prava obrane, načelo pravne sigurnosti i dobro odvijanje postupka (presuda od 21. veljače 2008., Tele2 Telecommunication, C-426/05, EU:C:2008:103, t. 55.).

- 54 U ovom slučaju, iz zahtjeva za prethodnu odluku i očitovanja stranaka proizlazi da je Hof van Cassatie (Kasacijski sud) razloge koje je istaknuo žalitelj u glavnom postupku u prilog žalbi podnesenoj protiv presude strafuitvoeringsrechtbank van de nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (sud nadležan za izvršenje kazne zatvora Prvostupanjskog suda na nizozemskom jeziku u Bruxellesu) od 23. svibnja 2012. proglasio nedopuštenima na temelju nacionalnih postupovnih pravila, zato što su, iako je tim žalbenim razlozima dotična osoba osporavala jedan od protuargumenata na temelju kojeg je potonji sud odbio njegov zahtjev za uvjetni otpust, drugi protuargumenti koje je navedeni sud prihvatio bili sami za sebe dovoljno uporište za tu presudu.
- 55 Stoga, nacionalni propis iz glavnog postupka nije takve naravi da u praksi onemogućava ili pretjerano otežava ostvarivanje prava koja priznaje pravni poredak Unije.
- 56 S obzirom na ta razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 267. treći stavak UFEU-a treba tumačiti na način da sud koji odlučuje u posljednjem stupnju ne mora uputiti prethodno pitanje Sudu ako je žalba u kasacijskom postupku odbačena kao nedopuštena iz razloga koji su svojstveni postupku pred tim sudom, pod uvjetom da su poštovana načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.

Troškovi

- 57 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 267. treći stavak UFEU-a treba tumačiti na način da se sud protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu ima pravnog lijeka ne može smatrati sudom koji odlučuje u posljednjem stupnju, u slučaju kad žalba u kasacijskom postupku podnesena protiv odluke tog suda nije ispitana zato što ju je žalitelj povukao.**
- 2. Na drugo pitanje nije potrebno odgovarati.**
- 3. Članak 267. treći stavak UFEU-a treba tumačiti na način da sud koji odlučuje u posljednjem stupnju ne mora uputiti prethodno pitanje Sudu ako je žalba u kasacijskom postupku odbačena kao nedopuštena iz razloga koji su svojstveni postupku pred tim sudom, pod uvjetom da su poštovana načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.**

Potpisi